

EN SYNOD OM SYNODALITET

Av søster Madeleine Fredell – foredrag holdt 4. Mars 2023 i St. Hallavard kirke

1. “For a Synodal Church: Communion, Participation and Mission” är det officiella namnet, “För en synodal kyrka: gemenskap, delaktighet och mission.”
2. Synoden öppnades av påven 9 – 10 oktober 2021 i Vatikanen och i varje stift skulle biskopen öppna densamma den 17 oktober 2021. De flesta hamnade på efterkälken ... Målsättningen var att alla skulle delta i den synodala processen, det skulle bli en samverkan (synergi) mellan Gudsfolket, biskopskollegiet och Biskopen av Rom enligt ursprungsdokumentet.
3. Först skulle en arbetsfas i stiftet äga rum från oktober 2021 till april 2022. Biskopssynodens generalsekretariat skickade ut ett förberedelsedokument och frågeformulär samt vademecum för att stiftet skulle kunna genomföra konsultationen. Förseningar uppstod, inte helt oväntat, inte minst på grund av översättningsproblem. I Stockholms katolska stift skulle varje församling / samtalsgrupp skicka in en sammanfattning av sina svar till stiftets synodarbetsgrupp senast 15 maj 2022. Därefter sammanställde den gruppen ett svar från hela stiftet. Detta skickades till Nordiska Biskopskonferensen som sedan under hösten 2022 gjorde ett eget svar som skickades till generalsekretariatet i Rom inför den kontinentala fasen.
4. Många insåg att NBK:s svar skulle bli urvattnat – och det blev det. På något sätt upplevde jag deras text som något de själva skrivit ihop och inte baserat på alla de svar som faktiskt kommit in. I Marie Beådelse församling skickade vi in vårt svar direkt till synodsekretariatet i Rom. Det var många grupper över hela världen som misstrodde sina stift på den här punkten och skickade svaren direkt till Rom. Det måste sägas att den sammanställning Stockholms katolska stift hade gjort för Sverige var betydligt bättre än det nordiska. Svaret från Sverige skickades förstås inte vidare vare sig till Prag eller till Rom.
5. Svaren från Europa resulterade i ett arbetsdokument, *Enlarge the space of your tent*, Jes 54:2, ”Gör mer plats åt ditt tält, spänn ut dina tältdukar, snåla inte, gör linorna längre, slå ner pluggarna stadigt.” Arbetsdokumentet inför Pragmötet är inte särskilt iögonfallande utom beskrivningen av ”tältpluggarnas” roll. I §§ 26 – 27 läser vi: ”De förankrar strukturen vid marken och säkrar dess stabilitet, men är möjliga att flytta om tältet måste flyttas till annan plats. Trons fundament kan inte

förändras, men kan flyttas och placeras i ständigt ny jord, så att tältet kan följa människorna när de vandrar genom historien.”

6. I början av februari ägde den kontinentala fasen rum i Prag för Europas del. Vi har inte sett något definitivt dokument därifrån ännu. En A4-sida har givits ut av Europeiska Biskopskonferensens råd, CCEE, ett intetsägande dokument som inte förpliktar till någonting. Ett slutdokument från Europa är under utarbetande. När alla kontinentala faser är klara kommer ett *Instrumentum Laboris* att ges ut inför biskopssynodens sammanträde i oktober i år. Ytterligare ett möte på världsnivå kommer att äga rum hösten 2024. Det har hittills inte sagts ett ord om hur representationen eller rösträtt och röstningsförfarande kommer att se ut under de två biskopssynoderna.
7. Generalsekretariatet i Rom består av kardinal Mario Grech, generalsekreterare; undersekreterare: Biskop Luis Marín de San Martín och Syster Nathalie Becquart, XMCJ. ”Relator general” för XVI Ordinarie generalförsamlingen av Biskopssynoden: kardinal Jean-Claude Hollerich SJ.
8. Mitt eget engagemang i synodarbetet har skett genom Marie Bebådelse församling – samtalsgrupp 1, Vi är kyrka Sverige (VÅKS), We are Church - Ireland, delvis följt bitar av den tyska synodala vägen, Voices of Faith nätbaserade seminarier, den stora enkäten som sammanställts av Catholic Women Speak, Catholic Women’s Council, Voices of Faith, Fidel Götz foundation. Enkäten som har namnet International Survey of Catholic Women kommer att hänvisas till som ISCW och utgör merparten av mitt inlägg. När så är lämpligt ges hänvisningar till andra dokument som jag varit inblandad i på ett eller annat sätt.
9. Internation Survey of Catholic Women, ISCW, baseras på en enkät där 17.200 svar från 104 länder har inkommit. Enkäten skickades ut på 8 språk: engelska, spanska, tyska, italienska, franska, polska, portugisiska och mandarin. University of Newcastle, Australien, Drs Tracy McEwan, Kathleen McPhillips och Prof emerita Tina Beattie från University of Roehampton har analyserat och sammanställt svaren. Jag kommer bara att ta upp vissa frågor här. Kartläggningen är den största som hittills gjorts bland katolska kvinnor över huvud taget.

Identitet och särskilda frågor

10. Följande övergripande punkter kom fram i undersökningen:
 - a) kvinnorna som besvarade enkäten värderade sin katolska identitet högt (88%) samtidigt som 2/3 identifierade sig som ”ekumeniska kristna”;
 - b) Kritiken riktades främst mot katolska institutioner och strukturer;
 - c) De flesta önskar en reform i katolska kyrkan framför allt på områden som: sexualitet, HBTQ, kvinnligt ledarskap, inklusivt språk i liturgin och rätten att hålla homilian. En del önskade också en reform ifråga om präst- och diakonämbetet och möjligheten till omgifte efter en civil skilsmässa;
 - d) Ett område som dominerade var också hela komplexet av övergrepp, sexuella, psykologiska, känslomässiga, andliga, ekonomiska övergrepp på kvinnor, barn och ordenssystrar;
 - e) Ett område som betonades var att kvinnor vill se transparens och ansvarsskyldighet (accountability) från katolskt ledarskap och styrelse.

11. Jag kommer inte att här gå in på övergreppsproblematiken i detalj även om det återkommer på flera ställen i undersökningen. Voices of Faith har gjort en synnerligen bra genomlysning av detta under flera år. Framför allt har organisationen lyft fram olika typer av övergrepp på ordenssystrar under rubriken ”And you sister, what do you say?” Hösten 2019 ordnades en stor konferens på temat i Rom, där jag själv deltog, och dokumentation därifrån finns på nätet.

12. Trots allvarlig kritik mot katolska kyrkan uttrycks också en trofasthet som bl a kommer till uttryck i de öppna svaren: ”Katolska kyrkan är min moder. Hon gav mig näring alltsedan min barndom. Nu är hon sjuk, och jag kan inte kosta på mig att överge henne”, kvinna från Indien, 56 – 70 år. ”Det är svårt, jag har förlorat förtroendet för institutionen. Men eftersom tron och den lokala församlingen är viktiga för mig så ställs man ofta inför en dikotomi”, kvinna från Tyskland, 26 – 40 år.

Medvandrare

13. Den första frågan i arbetsdokumentet handlar om vilka våra **medvandrare** är. I inledningen frågas bl a ”Vilka grupper eller individer är lämnade i marginalen?” I Marie Bebådelses samtalsgrupp tog vi den frågan på stort allvar. Först inbjöd vi två ekumeniska representanter att vara med under alla samtal vi hade, två kvinnliga präster från Svenska kyrkan, varav den ena hade en frikyrklig bakgrund. Sedan tog var och en kontakt med en person som vi visste hade lämnat kyrkan och ägnade ett par timmar åt ett personligt samtal. Det skrämmande låg i att dessa personer sällan eller aldrig hade fått möjlighet till några allvarligare

samtal med en präst. ”Genom dopet är vi alla inlemmade i Kristi kropp men ändå åtskilda genom kyrkotillhörigheten. Detta är en paradox och orsakar smärta men bör också öka våra ansträngningar att nå enhet” läser vi dokumentet *Från konflikt till dialog*, § 223, som kom ut till ihågkomsten av Reformationen 2017.

14. På flera håll i England deltog också troende från andra religiösa traditioner än den kristna. Flera imamer och deras församlingar svarade på en del av frågorna och skickade in till respektive stift. Eftersom det finns många katolska skolor i England där också muslimska barn går kom svar från religiöst blandade klasser till stiftet. Man tog stor hänsyn till denna mångreligiösa verklighet.

15. I ISCW uttrycks ibland en desperation under avsnittet om **medvandrare**. Flera uttrycker att de stannar i kyrkan trots en rad negativa företeelser, inte minst trots prästerskapet. En del förklarar varför de lämnat utan att egentligen vilja. En kvinna, 26 – 40 år, från Storbritannien skriver: ”Jag är inte ensam om att känna mig illa berörd av att behöva anpassa min tro till en institution som tycks ha förlorat sin ursprungliga kallelse ur sikte. Om en radikal förändring kommer, om korrupktion tas på allvar, och om kvinnor får en ledande position, då kanske jag återvänder. Till dess kommer jag att fortsätta att hitta andlig näring på annat håll. Och det gör mig ledsen.” Under den här punkten uttryckte också flera ordenssystrar att de nonchalerades av prästerskapet. Många ensamstående kvinnor uttryckte också att de var åsidosatta och osynliggjorda i församlingarna. Under pandemitiden har också nya vägar att fira sin tro upptäckts. Många har följt streamade mässor på olika platser i världen och fått ny inspiration den vägen.

16. I svaret från Stockholms katolska stift nämns de grupper som man tror kan uppleva att de inte inkluderas som frånskilda, omgifna, ensamstående, HBTQ-personer, de som lider av psykisk ohälsa, de språksvaga, de funktionsnedsatta, de som inte kan ta sig till kyrkan och ”inte vill besvara”. ”Några påtalar att när människor i dessa grupper lämnar kyrkan, eftersom de känner sig utstötta, har det lett till att även deras anhöriga har lämnat kyrkan.” Det här är inte ovanligt när föräldrar upptäcker att något av deras barn blir utstötta i församlingen på grund av att de tillhör HBTQ-gruppen, då har föräldrarna också lämnat kyrkan. Andra säger att ”det är lätt att bli ensam i en stor församling” eller ”Det är inte så lätt att ta sig in i grupperna. Istället ger man upp.”

17. I ISCW uttryckte 82 % av de svarande att HBTQ personer helt och fullt måste inkluderas och respekteras i alla kyrkliga aktiviteter. Här var äldre personer mer positiva än yngre, 93% av de som var äldre än 70 år talade för inkludering medan endast 65% av de som var i gruppen 18 – 25 år.

Medansvar i utsändningen – gemensam mission

18. När det gällde det femte avsnittet i arbetsdokumentet, ”**Medansvar i utsändningen**” – *Sharing responsibility for our common mission* så nämns den katolska socialläran som en inspirationskälla till mission. I svaret från Marie Bebådelses samtalsgrupp läser man ”Katolska kyrkan bygger sin samhällsanalys på den katolska socialläran som ofta är okänd bland både lekfolk och klerus. Socialläran tar inte bort enskilda människors ångest men utgör ett redskap för politisk reflektion och handling. De katolska församlingarna bör själva stå för egna socialt engagerade grupper. Det karitativa arbetet lämpar sig också i ett ekumeniskt och även interreligiöst sammanhang där flera instanser kan ta ansvar och agera.”

19. Under det här avsnittet kom också skarp kritik i ISCW fram mot kyrkans företrädare. En kvinna i åldersgruppen 18 – 25 år från Polen skrev: ”Präster och biskopar följer i allmänhet inte Bibeln, de är illa teologiskt rustade och har en låg allmänbildning, de är trångsynta, övermodiga, giriga och är inte del av det aktuella samhället. De tolererar, gömmer undan eller våldtar barn och samtidigt är de fixerade vid sexualitet och kyskhet. De attackerar HBTQ personer istället för att stödja de som behöver det. De varken älskar eller visar barmhärtighet ... Jag tror på Gud. Jag vill vara en del av kyrkan. Men ... jag tror inte längre på den här kyrkan. Den måste ändras i grunden.” Som jag redan nämnt dyker övergreppsproblematiken upp under nästan alla avsnitt, framför allt i svaren från ISCW.

20. Ett av hindren för en god mission i kyrkan är klerikalismen som ofta går hand i hand med ett kvinnohat, *misogyny*. Somliga ser klerikalismen och kvinnohatet som en övergripande ideologi, ”an all-encompassing ideology” som verkar på en närmast omedveten nivå hos många präster i kyrkan. Hela övergreppsproblematiken behandlades under det här avsnittet i ISCW men lämnar jag det åt sidan för tillfället.

Dialog: att lyssna och ta till orda

21. Det sjunde avsnittet som har rubriken *Dialogue: Listening and Speaking Out*, ”Dialog: att lyssna och att ta till orda” och undertexten *The hope is that the experience of the Synodal Process will bring about a new springtime for listening, discernment, dialogue and decision-making, so that the whole People of God can better journey together with one another and the entire human family, under the guidance of the Holy Spirit*. (Förhoppningen är att erfarenhet av den Synodala processen ska leda till en vår för förmågan att lyssna, att urskilja, att föra dialog och att fatta beslut, så att hela Guds folk bättre kan vandra tillsammans och med hela den mänskliga familjen under ledning av den heliga Anden.) I den svenska versionen står det enbart ”Andra kyrkor och samfund” vilket inte ger rättvisa till det ursprungliga syftet som gäller såväl intern som extern dialog. I ISCW betonas förmågor som ömsesidighet, ödmjukhet och öppenhet. En kvinna från Spanien, i åldersgruppen 41 – 55 år, skriver ”Döm inte, fördöm inte, lyssna, lita på människor, glöm lagens alla kanon, normer och föreskrifter, och återvänd till det grundläggande, till Jesu eget budskap”. ”Osynliggör inte kvinnor” ropar en kvinna från Nicaragua i åldersgruppen 26 – 40 år.
22. I ISCW:s dokument skriver man: ”Ett djupt och äkta lyssnande förknippades genomgående med den kristna tron och Evangeliets budskap. Kvinnohat, klerikalism och stereotyper som tillskrivs kvinnor och andra marginaliserade grupper uppfattades som hinder för lyssnande och dialog.”
23. Många ordenssystrar noterade att lydnadslöftet i vissa gemenskaper tystar en äkta dialog.
24. Under den andra delen, ”att ta till orda, att uttala sig”, *speaking out*, läser vi följande i arbetsdokumentet ”*Alla inbjuds att tala med mod och parrhesia (frimodighet), det vill säga i frihet, i sanning och i kärlek. Vad är det som gör det möjligt för oss eller hindrar oss att uttala oss på ett modigt, uppriktigt och ansvarsfullt sätt i vår lokalkyrka och i samhället? När och hur lyckas vi säga det som är viktigt för oss?*” Här uttrycks en önskan om reform i ISCW:s dokument. 84% av de svarande säger sig stödja en reform i katolska kyrkan. En ordenssyster från Filippinerna i åldersgruppen 70 år och äldre skriver: ”... jag är starkt engagerad i arbetet att förändra den patriarkala kyrkan. Frustration och besvikelse är ständiga följeslagare, men också en djup övertygelse om Andens kraft att få till stånd en förändring.” Mer än två tredjedelar av de svarande vill se

en radikal reform i katolska kyrkan. 29% svarade att om det inte sker en reform så har de inte längre någon plats i kyrkan.

25. VÄKS svar visar att det kan vara svårt att uttala sig fritt i församlingarna. Man skriver som punkt tre: "Det är viktigt att höja taket och sluta betrakta vissa ämnen som 'färdigdiskuterade'. Det finns en stark ångest för att 'den rätta tron' ska gå förlorad om folk får framföra synpunkter och åsikter som inte är 'korrekta'. Att tillåta mer reflektion och ifrågasättande skulle fördjupa tron och gemenskapen. Det finns personer som känner sig förtryckt av 'självrättfärdiga' katoliker så att de inte kan andas och leva i kyrkan. Det stora problemet är att folk ger upp att 'komma till tals' eftersom vissa åsikter upplevs som tabu. (...) Pluralism måste vara fullt legitimt."

Auktoritet och delaktighet

26. I avsnittet om auktoritet och delaktighet, nr 8 i Stockholms katolska stift, nr 9 i ISCW, skrev vi i Marie Bebådelses samtalsgrupp följande: "Ordet auktoritet (från latinets *augere*) betyder 'att få någon / något att växa'. Att besitta auktoritet är inte något man får automatiskt i och med en tjänst i kyrkan. Auktoritet är något som andra ger en person därför att de själva kan blomstra i den personens närhet. Auktoritet är motsats till 'makt', som visserligen kan visa sig vara 'tvingande' för enskilda individer, men som inte får något eller någon att växa i sin omgivning. Som kristna och döpta *är vi döpta till Kristus*, varken mer eller mindre. Vi är döpta till präst, profet och kung och har därigenom del i det allmänna prästadömet. I Galaterbrevet läser vi: "Är ni döpta in i Kristus har ni också iklätt er Kristus. Nu är ingen längre jude eller grek, slav eller fri, man eller kvinna. Alla är ni ett i Kristus Jesus. Men om ni tillhör Kristus är ni också avkomlingar till Abraham och arvtagare enligt löftet" Gal 3:27 – 29. Lekfolket bör aktivt få delta i beslutsprocesser i församlingarna och i stiftet. Vi uppmanar Kyrkan att fördjupa sin lära om dopet och ämbetet i relation till en antropologi som hör hemma i det tjugoförsta århundradet. Kvinnor måste få pröva sin kallelse att vigas till det tredelade ämbetet. Det obligatoriska celibatet för präster måste också omprövas av den västliga katolska kyrkan."

Inget av det som Marie Bebådelses samtalsgrupp skrev om auktoritet och delaktighet togs upp av Stockholms katolska stift. I ISCW kritiserades kyrkans hierarkiska struktur med begrepp som "auktoritär", "patriarkal", "klerikal", "machismo", "odemokratisk" och "toppstyrd". Många tog upp maktövertagande, ekonomiskt vanstyre och korrupcion som problem på alla nivåer i kyrkan. Många förespråkade också ett frivilligt celibat för präster.

Det nämndes också att präster inte skulle behöva ha hand om en församlings administration och ekonomi.

Gudstjänstfirande

27. När det gällde avsnittet om gudstjänstfirande / mässfirande var det påtagligt att man efterlyste ett inklusivt språkbruk i liturgin i ISCW, nr 8. Dessutom efterlystes möjligheten för kvinnor att ge homilian, över ¾ av de svarande samtyckte till uttalandet ”Kvinnliga predikanter ska kunna ge homilian under mässan.” Under avsnittet Gudstjänst uttryckte VÄKS i nr 4 i sitt svar att ”alla döpta skulle välkomnas till eukaristin.”
28. Själva prästrollen togs också upp av en del i de öppna svaren i ISCW. En kvinna från Indien skrev ”Jesus instiftade inte något prästerskap så som det är idag. Alla är döpta till präst, profet och kung (ledare), vi måste uppmuntra till det allmänna prästadömet.” En kvinna från Tyskland skrev: ”Behövs verkligen det vigda prästämbetet? Istället för att alla ska inordnas i den vigda prästtjänsten, skulle man kunna tänka på det allmänna prästadömet som något som mer motsvarar Jesu budskap, snarare än det system av två olika klasser idag.”

79% av alla svarande stödde en utvidgad roll för kvinnor i kyrkligt ledarskap, ”Kvinnor ska inkluderas fullt ut på alla nivåer i kyrkligt ledarskap.” 68% uttalade sig för att kvinnors kallelse till prästämbetet måste prövas.

Urskilja och avgöra

29. I avsnittet om att ”urskilja och avgöra”, nr 10 i ISCW, framkommer återigen problemet med maktmissbruk, brist på transparens och redovisningsskyldighet. Man efterlyser mer demokratiska processer på alla nivåer, även när en biskop ska utses.
30. Det sista avsnittet handlar om att lära sig synodalitet. I ISCW återkom ord som demokratisk, cirkulär, samarbete, jämställdhet, profetisk och inklusiv. Man uttryckte också en rädsla för att om kvinnor inte var med i beslutsprocessen hela vägen fram till och med biskopssynoderna 2023 och 2024 så skulle hela processen bli ett misslyckande och ett förlorat tillfälle.

31.I sammanfattningen av ISCW framkommer följande:

- Även när kvinnor känner frustration med katolska institutioner och strukturer så ger de uttryck för att deras katolska identitet är viktig för dem.
- För många sattes ett likhetstecken mellan katolsk identitet och social rättvisa.
- En övervägande majoritet av de svarande stödjer någon form för reform av katolska kyrkan.
- De flesta av de svarande såg ett påkallat behov av reform när det gällde kyrkans lära om sexualitet, respekt för samvetsfrihet, respekt för HBTQ personer i kyrkan. En majoritet ville också se en reform när det gällde vigning av kvinnor, möjligheten för kvinnor att ge homilian, inklusivt språk i liturgin och möjlighet till omgifte efter en civil skilsmässa.
- En stor majoritet av de svarande var bekymrade över alla de olika typer av övergrepp som gjorts och görs i kyrkan.
- En stor majoritet ville se en mindre hierarkisk och auktoritär kyrka.

Colm Holmes (We are church- Ireland) rapport från det kontinentala mötet i Prag 5 – 9 februari 2023:

- 210 delegater från 39 biskopskonferenser + 27 gäster, vilket inkluderade kardinal Hollerich och kardinal Grech från synodsekretariatet i Rom. 390 delegater online som gjorde korta sammanfattningar efter egna gruppsessioner.
- De irländska delegaterna presenterade de reformförslag som kommit fram på Irland och nämnde: kvinnors roll i ledarskapspositioner och i vigda ämbeten; jämställdhet för LGBTQ+ personer; delaktighet för lekfolket i kyrkligt beslutsfattande; påtalade de strukturer som medverkar till övergrepp och skydd för förövarna; fokus på de fattiga och på klimatfrågorna.
- Presentationerna från Irland framfördes av Ms Julieann Moran och Fr Eamon Fitzgibbon.
- De tyska representanterna Biskop Georg Bätzing och Doktor Irme Stetter-Karp presenterade den tyska synodala vägens resultat. De har under tre år tagit upp fyra områden: maktstrukturer, prästämbetet, sexualitet och kvinnor.
- Den patriarkala kyrkan var det man såg. Rader av korgossar, präster, biskopar, kardinaler under mässfirandet. Mässorna var på latin utom predikan. Mest iögonfallande var presidiet under samlingarna där det satt nio män och inga kvinnor.

- Inga röstningsförfarande. Slutdokumentet skrivs efter mötet av en redaktionsgrupp.
- Krav från WAC-international att det ska vara lika många från lekfolket som röstar som röstande biskopar under synoden i höst och 2024.

Irland och Tyskland har starkast talat för reformer under processen så här långt. Biskop Gmür i Basel har talat för att kvinnor skulle kunna vigas till diakoner regionalt. 2019 tillät han välsignelseakt över homosexuella par i Basel. Han förespråkar också att prästämbetet och vigningssakramentet tänks om.

När det gäller Nordiska biskopskonferensens svar framkommer ett uppifrånperspektiv på kyrkan. ”Kyrkan”, läs präster, ska ge svar på svåra och känsliga frågor. Att lyssna på lekfolkets erfarenheter och svar verkar helt frånvarande. Begreppet mission beskrivs endast som ett förmedlande av troskunskaper, inte ett sätt att vara, att leva som helhet. Dokumentet ser också prästen som en trons försvarare!! “However, no one questioned the legitimate authority of the hierarchical Church and ordained ministers” skriver biskoparna. Detta trots att åtminstone några svar i Sverige faktiskt tagit upp frågan.

Den Nordiska biskopskonferensen hade en något märklig representationen i Prag: tre från Danmark och en från Finland. En biskop (dk), en administrator (f), en ordenssystem (dk) och en lekman (man, dk).

Inför höstens biskopskonferens på plats i Rom kan vi bara hoppas att den Heliga Anden blåser in samma kraft och inspiration som Hon gjorde vid Andra Vatikanconciliets början. Det var en maktkamp som bröts när de samlade biskoparna den 13 oktober 1962 skulle välja medlemmar till var och en av de tio kommissionerna. Då bad kardinal Achille Liénart, biskop av Lille, om ordet och ändrade förloppet för hela konciliet. Han bad att detta viktiga val skulle uppskjutas några dagar så att biskoparna från de olika länderna skulle få tid att lära känna varandra. Han föreslog att de olika biskopskonferenserna skulle välja sina bästa representanter till att sitta i kommissionerna. Liénart möttes av applåder och fick omedelbart stöd av kardinal Joseph Frings, ärkebiskopen av Köln. I och med detta ingrepp, bröts kurians kontroll av konciliet och en kollegialitet tog form, långt innan den formulerades i *Lumen Gentium*, konstitutionen om kyrkan. Biskoparnas egen självförståelse förändrades i det här ögonblicket och de återfick den roll de en gång haft i fornkyrkan.

Sr Madeleine Fredell OP
